

Semnificații ale participiului *dorit* în volumul *Cântarea Cântărilor mele*, de Traian Dorz

FLORINA-MARIA BĂCILĂ
Universitatea de Vest din Timișoara

Rezumat: Lucrarea de față își propune să ia în discuție semnificațiile participiului *dorit* ilustrate în volumul *Cântarea Cântărilor mele*, de Traian Dorz – un poet român contemporan, din păcate mai puțin studiat, autor a mii de poezii de factură mistică, precum și a numeroase volume de memorii și meditații religioase. În această „carte cu poeme de dragoste” dedicate comuniunii intime (și unice) cu Dumnezeu a sufletului însetat de absolutul nemuririi, *dorul* – termen-simbol și, totodată, sentiment complex, stare a spiritului, metaforă-prototip a vieții românești – implică diverse ipostaze, privite la intensitate maximă: este vorba despre dorul de Divinitate (și de eternitate) al colectivității, al individului, al creatorului de opere artistice durabile, despre dorul de unirea veșnică (în concepție biblică) dintre Mirele Iisus și Biserica-miresă etc. Pe lângă simpla ilustrare a unor asemenea perspective, semnificațiile participiului *dorit* în volumul amintit pun în lumină trăirile eului auctorial aflat mereu în ascensiune pe calea cunoașterii mistice, fapt evidențiat în secvențe selectate din câteva arte poetice structurate pe ideea conform căreia iubirea este principiul fundamental al lumii, elementul primordial al existenței de aici și de Dincolo.

Cuvinte-cheie: *dorit*, lexicologie, semantică, stilistică, poezie mistico-religioasă

În anii '70 ai secolului trecut, când și-a revizuit toată opera, regroupând-o în tomuri mai mari (cu circulație – la acea vreme – sub formă dactilografiată), Traian Dorz a inclus, în volumul-capodoperă *Cântarea Cântărilor mele*, poezii din ciclurile *În așteptarea Mirelui* (1943, publicat la Beiuș, cu pseudonimul Cristian Dor), *La Nunta noastră* (1944) și *Cântarea Cântărilor mele* (1946). Această carte cu poeme de dragoste – multe dintre ele, memorabile innuri ale iubirii, unice ca transpunere a unor experiențe intime cu Dumnezeu –, pornită din excepționalul volum *Cântările Apocalipsei* (apărut la Sibiu, în Editura „Cartea de Aur”, 1945, ca a zecea carte de versuri a autorului¹), la care se adaugă alte creații, plăsmuite chiar și în detenție, „ilustrează în mod strălucit taina comuniunii și întrunește toate exigențele poeziei mistice”², înțelegându-se, prin însuși titlul său, o „cântare” ideală, superioară, în care se prezintă iubirea desăvârșită. Într-

¹ Vezi Traian Dorz, *Hristos – mărturia mea*, ediția a II-a, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2005, p. 433.

² Puiu Ioniță, *Poezie mistică românească*, Iași, Institutul European, 2014, p. 205.

adevăr, versurile reliefează exemplar trăirile lăuntrice ale poetului (și, implicit, ale comunității) pe calea mereu ascendentă a cunoașterii extatice, a adorației, sentimente din rândul cărora se detașează dorul de Cer, de Divinitate, imortalizat în secvențe lirice cu efecte expresive remarcabile, prin intermediul unor elemente din același câmp semantic, cum sunt termenii (înrușiți etimologic) *dor* (substantiv), *a dori* (verb) și *dorit* (participiu).

*

Dicționarele explicative propun, în dreptul adjectivului de proveniență participială *dorit*, următoarele sinonime sau definiții lexicografice: „care produce cuiva plăcere, bucurie, de care cineva este atașat, pe care vrea să-l vadă, să-l aibă, să-l cultive, după care cineva tânjește; râvnit, iubit, așteptat cu dragoste și nerăbdare”. Evident că paleta lui de înțelesuri se întinde în structura textului literar, mai ales atunci când ne referim la o poezie închinată relației unice dintre individ / comunitate și Dumnezeu, în care distanțarea de cel iubit – în cazul de față, Divinitatea, în sens spiritualizat, dar și concret – reprezintă componenta implicată cu necesitate în trăirea respectivă.

Dorul, atât de intens perceput de eul auctorial, determină cea mai mare transfigurare – dovadă de netăgăduit a comuniunii cu Cerul, a unei iubiri delicate, nefirești (în sensul concret al cuvântului), semn al unei vieți de credință purificate, îndumnezeite, mereu în luptă cu sinele începând chiar din clipa care declanșează acea transformare sufletească decisivă. Ca atare, imaginile vii care descriu paroxismul pasiunii și trăsăturile Celui Drag nasc versuri memorabile, pentru plăsmuirea cărora se apelează la transpunerea unor puternice senzații de natură organică (cu ajutorul unor termeni utilizați cu înțeles figurat, trimițând la ideea de dor nestăvilit, puternic, de pasiune arzătoare, de năzuință stăruitoare), prin îmbinarea vizualului cu auditivul și tactilul, în sensul atingerii spiritualizate, menite să reconstruiască binele interior (în direcția comuniunii interpersonale) și, mai ales, să reorienteze un traseu existențial. Foamea și setea spirituală asupra cărora se focalizează, în mod metaforic, asemenea poeme demonstrează faptul că eul liric se află, alături de comunitate, într-o așteptare al cărei final coincide cu îndeplinirea unei misiuni, dar și cu marea întâlnire menită să elibereze, să răsplătească fidelitatea față de principiile divine: „De-atâta timp de lungă despărțire, / împrăștiați, tânjim și însetăm; / ah, adă Tu **dorita întâlnire**, / ascultă-ne, Iisuse, Te rugăm!” (CCm 88, *Gem inimi*)³. Dorul (iubire și aspirație, dorință

³ Spre a nu îngreuna parcurgerea trimiterilor, am optat, în lucrarea de față, pentru notarea, în text, a referirilor (cu abrevieri) la volumele (aparținându-i lui Traian Dorz) din care au

arzătoare a revederii necesare) vizează, din perspectivă scripturistică, legătura dintre Mirele Iisus și Biserică, înțeleasă ca Mireasă așteptând, plină de adorație, revenirea Lui: „De-atunci Eu te-am dorit întruna, / că M-a răpit frumsețea ta / și-am așteptat cu-așa iubire / dorita Noastră întâlnire, / Biserică, Aleasa Mea! // De-atunci am auzit, Iubito, / iubirea ta cum Mă chema, / simțeam ființa ta curată / răpindu-Mi Inima Mea toată, / Biserică, Iubirea Mea! // Te-am așteptat cu nerăbdare / atâția ani câți trebuia / s-arăt c-o jertfă peste fire / cum te iubesc, cu ce iubire, / Biserică, Lumina Mea!” (CCm 145, *Nainte de-a fi fost vecia*).

Astfel, dorul înseamnă și năzuința întoarcerii în Acasa cerească, ca obiectiv fundamental explicit al viețuirii în această lume, un deziderat sacru esențial (și aproape exclusiv) al colectivității care Îi aduce slavă lui Hristos prin cântare, rugăciune, invocare stăruitoare, energică și plină de iubire a numelui Său, întru lepădare continuă „de ceea ce este mai de preț în natura omului”⁴ și despovărare de cele trecătoare, spre a putea atinge suprema beatitudine. Starea extatică farmecă toată ființa transfigurată, prosternată în fața lui Dumnezeu, prin revărsarea grației divine și primirea din însăși mâna Sa, după făgăduință, a cununii strălucitoare, ca răsplată, în dimensiunea eternității, pentru slujirea cu iubire, sfințenie și elan creator. Dorul întoarcerii în Acasa primordială este nu numai o trăire vie a comunității credincioșilor, ci și a individului, presupunând renunțări iminente la viața personală, ca act de mărturisire a credinței și ieșire (de bunăvoie) de sub imperiul oricărei tentații a firescului (din afară sau din interior) și (din perspectivă creștină) de înnoire mereu perfectibilă a ființei. În consecință, focalizarea se mută asupra frumuseții și a strălucirii Ierusalimului Ceresc, încărcat de iubire, de lumină și de sacralitate, „chemat” cu ardoare și nostalgie, cu insistență și speranță, ca țintă supremă și aspirație continuă, căci acolo eul auctorial simte plener atingerea țelului extraordinar al traseului său existențial dominat de intervenția grației divine: „Dorită Patrie-a Iubirii, / grădina crinilor de nea, / cu ce suspinuri și ce lacrimi, / și doruri te-am putut chema... // Ce haruri mi-ai turnat în suflet, / de nu-mi mai aflu-n lume loc, / de arde-n dorurile mele / atâta dragoste și foc, // De-am străbătut atâtea vremuri / și drumuri fără de popas, / de harul păcii și luminii, / și fericirii tale-atras... // [...] // Mi-e dor de tot ce am Acolo, / Ținut de-argint și de cleștar; / – desprins de lumea asta, ia-mă, / să-ți trec **doritul**

fost selectate secvențele ilustrative, alături de numărul paginii / paginilor la care se află fragmentul respectiv și de titlul poeziei. Toate evidențierile din versurile citate ne aparțin.

⁴ Ioan Kovalevsky, *Fericiții nebuni pentru Hristos*. În românește de Boris Buzilă, [f.l.], Editura Anastasia, 1997, p. 6.

tău hotar!” (CCm 44, *Dorită Patrie-a Iubirii*). Prin urmare, dorul de Patria Luminii (ea însuși purtând însemnele acestei trăiri profunde, unice) e mărturisit direct, fără echivoc, iar poemele devin embleme ale aceleiași chemări, indescriptibile în totalitatea sa (amestec de iubire, năzuință și nădejde, experimentate la un nivel superlativ), legat de dorința arzătoare de a trece în eternitatea de dincolo de hotarul acestei lumi, pentru încununarea menirii care i-a fost hărăzită. În consecință, emoția firească a înălțării spre veșnicie implică asocierea cu melancolia și cu revelația îndelung așteptată, prelungindu-se în perspectiva întâlnirii cu Dumnezeu și cu semenii aflați în lumina prezenței Lui transcendente.

*

Participiul *dorit* este integrat nu doar în numele date conceptului biblic de *Împărăție a Cerurilor*, ci el apare și în structura unor sintagme care substituie numele Divinității: „«Mai Sus, mai Sus, mereu mai Sus...» / a' noastre inimi cântă. / Acolo-n Slava fără-apus / e Ținta noastră sfântă. / Suind spre ea, chemăm, Iisus, / cu dor Doritu-Ți Nume, / mai Sus, mereu mai Sus, mai Sus, / ca să ieșim din lume. // Urcăm cu ochii plini de dor / și totul ne încântă / și nou avânt înălțător / cu haruri ne-nveșmântă. / Din toată inima căutăm / nălțimile curate, / mai Sus, mereu mai Sus scăpăm / din tină și păcate. // [...] // Mai Sus mereu, ne-am cufundat / în Slava cea adâncă, / atâtea slăvi am colindat / și tot mai mergem încă. / Mai Sus, din cer în cer mai sus, / cu ochii plini de soare, / cutremurați cădem, Iisus, / la sfintele-Ți picioare... // Și sărutând slăvitu-Ți strai, / Îți aruncăm nainte / toți crinii strânși din căi de rai / de-o dragoste fierbinte, / tot dorul cât în ochi avem / strâns din cântări divine, / preafericți că Te vedem / și-n veci suntem cu Tine.” (CCm 26-27, *Mai Sus, mereu...*).

Dorul încântă, stârnește admirația, desfătarea sufletească (prin plânsul haric, prin cântare, veghere, curăție, smerenie, slujire), în versuri ce relevă vibrația ajunsă la apogeu, tensiunea și suferința culminantă (cu accente evidente de neliniște și durere sfâșietoare, unite cu „duioșia distanței”⁵), tandrețea (în accepția ei spirituală) și reflecția adâncă, impresionând prin simplitatea, profunzimea și sensibilitatea exprimării, prin paralelismele clare cu pasjele biblice, desfășurate în construcții simetrice, mizând, din nou, pe repetiții și interogații poetice care amplifică aspirația spre absolut: „O, Iisuse Dulce, Dulcele meu Domn, / ziua treaz, și noaptea suspinând în somn, / sufletul meu cheamă Chipul Tău cel Blând, / ziua treaz, Iisuse, noaptea suspinând. // Fermecat de dorul Dulcelui Tău Chip, / pe-a' chemării

⁵ Dumitru Stăniloae, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, București, Editura Elion, 2001, p. 104.

drumuri sufletu-mi risip' / și-n potop de lacrimi inima mi-o ard, / să-Ți aduc mireasma mirului de nard. // Pe-al Tău drum, în calea pasului curat, / crinii cei mai albi și scumpi mi-am presărat / și de-atâția ani de seri și dimineți, / Te aștept, aștept – și nu Te mai areți [sic!]. // O, **Doritul meu**, o, Nume Minunat, / nu-i de-ajuns suspinul cât am suspinat, / nu ajunge oare plânsul cât am plâns, / de nu-mi stâmperei încă dorul cel nestâns? // Nu-s destul de-aprinse-a' dragostei dorinți, / ori nu sunt destule lacrimi fierbinți, / ori nu-i îndestul de arsă inima, / de mai poți să-ntârzii și mai poți tăcea? // Nu-s destul de albi ai sufletului crini / ori acei ce-așteaptă-atâta-s de puțini, / că a lor chemări și lacrimi nu ajung, / de Ți-e drumul parcă zi de zi mai lung? // O, Iisuse Dulce, Nume Minunat, / rugăciunea mea Te cheamă ne-ncetat, / ziua treaz, iar noaptea suspinând în somn, / o, Iisuse Dulce, Dulcele meu Domn!..." (CCm 45, *O, Iisuse Dulce*); „Soare-al veșniciei mele / ce-n extaz, plângând, Te-ador, / oare când afla-mi-voi stâmpăr / nesfârșitului meu dor? // [...] // Inima ce-a ars atâta / de-al iubirii sfânt suspin, / când afla-și-va lângă Tine / așteptatul ei alin? // Ochii ce-n adâncu-atâtor / mii de lacrimi s-au topit, / când se vor scâlda-n lumina / Slavei Chipului Dorit? // [...] // Când, o, Soare Drag, Iisuse, / că n-am aripe să zbor, / anii-s lungi cât niște veacuri / și mi-e dor, mi-e dor, mi-e dor!..." (CCm 55-56, *Soare-al veșniciei mele*).

Demersul restaurator al căutării Lui, care presupune, în mod cert, și o veritabilă căutare de sine, devine unul legat, cu prioritate, de înfrângerea oricărui gen de tentații ale teluricului dinăuntrul sau din jurul nostru, un itinerar al chemării, al ascultării (printre inerentele manifestări ale adorației sfinte, transpuse în întrebări și exclamații), al regăsirii dimensiunii sacre în plenitudinea sa: „Iubitul sufletului meu, / cu dor nepotolit Te cat, / de Tine viața mea dorește, / o, unde oare poți fi-aflat? // Nu caut păstori prea lăudați / și nu caut staule lumești, / de Tine inima-mi dorește, / o, unde oare Te găsești? // Tu unde ești? – Îți strig plângând / **Doritul Nume** și ascult... / Aș vrea s-aud, să-Ți sorb Cuvântul, / să-mi tot vorbești mai mult, mai mult. // Lăsați-mă, chemări lumești, / cunosc a' voastre amăgiri! / Azi nu doresc decât chemarea / dumnezeieștii Lui Iubiri. // Lăsați-mă să plec, lăsați / s-alerg pe dealuri și prin văi / să-L caut, să-L aflu, să mă satur / de Glasul Lui, de Ochii Săi. // Lăsați-mă!... – O, Scump Iisus, / cât Te-am căutat și Te-am dorit! / Ce fericită-i regăsirea / când inimile s-au unit!” (CCm 135, *Iubitul sufletului meu*).

„Eu Ți-am dat o mie de nume, dar de niciunul nu-mi spune inima că este întreg.”⁶ – scrie Traian Dorz într-unul dintre cele mai interesante

⁶ Traian Dorz, *Prietenul tinereții mele*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2009, p. 45.

volum de meditații. Iată pasaje similare cu cele citat anterior, în care numele date lui Iisus includ substantivul *dor* sau participiul din aceeași familie, cu sensul „(despre ființe) de care cineva este atașat sufletește, față de care nutrește afecțiune, prietenie, dorul de a-l revedea, dorința de a fi împreună; drag, iubit”: „Și va urma, Iisus Iubit, / nespusa strălucire / a Nunții fără de sfârșit / unui norod preafericit / cu cel mai Scump și mai Dorit / Mântuitor și Mire!...” (CCm 60, *La Nunta noastră*); „Plânge-n inimi sfâșierea / după Cel de mult dorit – / depărtare, depărtare, / unde-i oare-al tău sfârșit?” (CCm 94, *Plânge-n inimi*). Astfel, dorul (prototip al Logosului), care implică, într-o manieră dureroasă, absența și depărtarea, generează o singurătate imensă atunci când El nu e de față, dar, după lungi căutări, fără a însoți trecerea timpului spre neant sau spre dezechilibru existențial, dorul îndrumă, în chip tainic, gândul și simțirea pătrunzătoare (în toată plinătatea lor) spre El, într-o comuniune spiritualizată unică, ca sens fundamental al cunoașterii și al ființării – aici și în veșnicie.

Dorul de Dumnezeu, înfățișat ca „o dragoste potențată de melancolia absenței și reverberată de distanță”⁷ reală ce-l separă temporar pe eul liric sau pe cei credincioși de El, trădează nerăbdarea de a-L revedea în slavă a celor ce L-au urmat cu dedicare fermă, dorința fierbinte de a se desfăta admirându-I frumusețea, de a-I asculta Cuvântul plin de familiaritate și de mângâiere, ca refugiu aducător de vindecare, pace, curaj, bucurie neîncetată, răspuns la rugăciune ori la întrebările ce îi frământă: „Când Mâna-Ți mă-nconjoară / și-aud doritu-Ți glas, / când Mâna-Ți mă-nconjoară, / uit jalea ce doboară, / uit groaza ce-nfioară, / lumina mămpresoară / și-n voia Ta mă las.” (CCm 83, *Când Tu ești lângă mine*). Astfel, se ajunge la sublimarea sentimentului (lipsit de orice notă de senzualitate – incompatibilă, de altfel, cu sacralitatea), adică „la «decorporalizarea» trăirilor și la transformarea lor în categorii de esență metafizică”⁸, superioară celor obișnuite, iar stăruitoarea chemare autentică, perpetuu nouă, întru dor nestins se face din ambele direcții – de la Hristos înspre discipolii Săi, aflați în comuniune cu El și unii cu alții, dar și invers: „Datorită originii divine, omul poartă în el dorul de Dumnezeu, regretul după sensul pierdut, dorința reînțoarcerii și a regăsirii în preajma comuniunii edenice.”⁹; în felul acesta, dorul se unește cu rugăciunea, cu lupta credinței și cu năzuința ardentă spre imaterial, spre revelație și înălțare, spre

⁷ Ivan Evseev, *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste și ceremonialul de nuntă*, Timișoara, Editura Facla, 1987, p. 145.

⁸ Idem, *ibidem*, p. 145.

⁹ Titiana Dumitrana, *Teme biblice reflectate în literatură*, Timișoara, Editura World Teach, 2009, p. 203.

înviere și îndumnezeire, iar sensul vieții nu poate fi închipuit fără o atare comuniune specială care să estompeze durerea imensă a despărțirii, a distanțării, a înstrăinării de starea paradisiacă și să desăvârșească ființa în speranța revederii și a unirii cu Divinitatea. Semnificative ni se par, în acest sens, câteva reflecții ale lui Nichifor Crainic: „Nostalgia paradisiului e sentimentul că suntem din această lume și totuși nu-i aparținem; că lumea din spiritul nostru nu e identică cu lumea care ne înconjoară; că suntem în mijlocul ei ca niște rămași pe dinafară dintr-o ordine înaltă de existență, ce ni se refuză; că din această pricină nu putem adera întru totul la condiția mizeriei terestre, în care ne simțim ca exilați; și că, în sfârșit, tot ceea ce în ființa noastră rimează în chip tainic cu veșnicia ne împinge la depășirea modului actual de existență și la cucerirea unui mod superior și desăvârșit, conceput în antinomie cu cel de acum și de aici. Nostalgia paradisiului e astfel sentimentul antinomiei noastre existențiale, de făpturi libere în spirit, dar contrazise de limitele ce ne par fatale; de făpturi sfâșiate de chin, dar care concepem o liniște cerească; de făpturi menite morții, dar care ne cugetăm în nemurire; de făpturi nefericite, dar care ardem de setea fericirii absolute.”¹⁰.

Drumul infinit de lung (în durată) al dorului de Dumnezeu nu reprezintă un periplu obișnuit, cu determinări exacte, ci unul extraordinar, de ordin interior, psihic, o călătorie-simbol arhetipală, inițiatică, o experiență dramatică, deloc simplistă, dublată însă de forța dragostei, necesară pentru căutarea și descoperirea unui model regenerativ de a fi al omului îmbogățit sufletește prin gândul la Cel Dorit (Care-l însoțește mereu pe cel ce Îl dorește), destinat să anuleze depărtarea (evident, nu cea de natură geografică!), distanța dintre el și Cer (prin înnoirea minții și prin creația nemuritoare); dorul menține deci o legătură inimitabilă între cei ce se iubesc, dar sunt separați vizibil pentru o vreme. Concludentă ni se pare, în acest sens, următoarea poezie publicată, inițial, în *Cântările Apocalipsei*, sub forma citată mai jos (și inclusă, ulterior, în *Cântarea Cântărilor mele*, dar cu o variantă refăcută); considerăm că orice comentariu amplu legat de mesajul acestor versuri, de o intimitate absolut surprinzătoare, ar deveni inoportun: „De dragul Tău, / O, Dulce Dor, / Genunile de-arândul [sic!] / Cutreierat-am, călător / Cu dorul / Și cu gândul. // Și ca un val de pe ocean, / Cu mâini spre Țărm întinse, / Întins-am brațe, an de an / Spre Țărmuri neatinse. // Purtat de-un gând ca jaru-aprins / Am mers fără oprire / Spre-un

¹⁰ Nichifor Crainic, *Nostalgia paradisiului*. Ediție cu un studiu introductiv de Dumitru Stăniloae. Postfață și note de Magda Ursache și Petru Ursache. Fișă bibliografică de Alexandru Cojan, Iași, Editura Moldova, 1994, p. 243.

Chip / Spre-un Dor, / Spre-un Braț întins, / Spre Tine, Dulce Mire... // Și azi, când fermecat Îți simt / Sărutul pe pleoape, / Când la doritu-Ți Săn m'alint, / Aproape, / Mai aproape, // Eu, toate mările de dor / Le-am grămădit în mine / Din ziua 'ntâi când, călător, / Am apucat spre Tine, // În boabe de mărgean le-adun / Pe-a viersurilor fire / Cunună pentru cel mai Bun, / Mai scump, / Mai dulce / Mire..." (CApoc 97-98, *De dragul Tău...*)¹¹. De semnalat, în treacăt, imaginea metaforic-hiperbolizată a unui dor unic (trăire inefabilă, înmărmurire, tensiune a ființei spre Cel Iubit, Care primește numele sentimentului experimentat pe țărâm – loc al unei elevații speciale, proiecție a vieții viitoare, un fel de centru mito-poetic al manifestării dorului în poezia dorziană), precum și dispunerea intenționat „decupată” a versurilor din strofa a treia sau de la finalul poeziei, acolo unde pauza dintre ele conferă o pregnanță aparte ideii textului, care vine să transfigureze la modul sublim însușirile Mirelui. Chipul I se proiectează alături de durerea celui stăpânit de dor pentru absența Lui și de speranța revederii; cei doi vin, prin dor, unul spre celălalt, în familiaritatea unei împliniri sacre, lipsite de orice urmă de banalitate sau de indecență, dar care depășește percepția comună asupra posibilei relații dintre om și Dumnezeu: „Cel stăpânit de dor trăiește o relație închisă cu persoana dorită într-un alt plan, într-un plan al familiarizării, al comuniunii invizibile, tainice. E o mai mare comunicare cu acea persoană decât cu lumea în general vizibilă. E o lume a unui plan spiritual, trăită cu o intensitate absorbantă. Se simte în acel plan că persoana depărtată e prezentă”¹². Pe acest drum cu funcție inițiativă, natura umană urcă și coboară mereu, străbătându-l „ca sub îndemnul și-n ritmul unei eterne și cosmice doine, de care i se pare că ascultă orice mers”¹³, iar obstacolele depășite pentru a rămâne permanent pregătită în întâmpinarea Mirelui „nu pot fi decât niște greutăți cu semnificații simbolice”¹⁴, care trebuie înlăturate tocmai în spațiul generator de dor, ca probă a maturității / maturizării existențiale, a înălțării prin iubire. Mai mult, însăși creația nemuritoare, deși vitregită de „neajungerea limbii”, e legată de acest sentiment uluitor pentru că din el își trage în mod constant și înălțător seva, inspirația. Într-adevăr, cântecul de slavă la adresa Divinității se naște numai din profunzimea purității interioare și a dragostei autentice, veritabilă

¹¹ Vezi și Traian Dorz, *De dragul Tău*, în idem, *Din cele mai frumoase poezii – la a 70-a aniversare* (ediție completată), Simeria, Editura „Traian Dorz”, 2004, p. 65-66 (în această antologie, poezia citată este inclusă în rândul creațiilor lirice selectate din ciclul *Cântarea Cântărilor mele*, 1945).

¹² Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 164.

¹³ Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, București, Editura Humanitas, 2011, p. 167.

¹⁴ Ivan Evseev, *op. cit.*, p. 102.

paradigmă a dorului de Dumnezeu: „Cum marea și-aduce spre țărmlul dorit / adâncul suspinelor grele, / Ți-aduc din străfunduri, Iisuse Iubit, / comoara cântărilor mele.” (CCm 199, *Cum marea și-aduce*); poate de aceea „nostalgia paradisului” echivalează cu „sentimentul adânc și universal omenesc, din a cărui substanță își trag vigoarea toate operele de cultură și de civilizație ale spiritului”¹⁵.

Revelație, chemare la mântuire, revărsare a grației divine, strădanie veritabilă pentru îndumnezeire, legătură neîntreruptă cu Creatorul – iată sensul „nemuritoarelor cântări” despre frumusețea și măreția Lui, reflectate în lumea de aici și în cea de Dincolo, precum și despre dorința de implicare neînfricată în luptele inerente pe aceste coordonate, despre stările extatice indescriptibile în care se petrece atingerea cerească supremă, tămăduitoare, a ființei, despre unirea ei inseparabilă cu Cerul, printr-o transformare fundamentală strâns legată de „gândul veșniciei”, în relația restauratoare cu Hristos, până la contopirea cu El (în sens biblic): „Cum aş putea eu spune oare / ce dulce e cântarea Lui, / când pentru harul ei cel unic / pe lume- asemănare nu-i? // ... Gândiți-vă la rugăciunea / cea mai înaltă pe pământ, / la clipa când auzul gustă / **cel mai dorit și drag cuvânt**, / la slava cea mai fericită / a celei mai cerești iubiri, / la cea mai caldă-nvăluire / a îngereștilor priviri, / la cel mai plin de frumusețe, / de dor și de curaj avânt, / la clipa ce-o trăiește duhul / credinței în extazul sfânt, / la negrăita-nfiorare / din sfântul Cerului sărut, / când Dumnezeu se face una / cu gândul care L-a cerut...” (CCm 133, *Cum aş putea?*). Prin sensibilitatea potențată față de forța atractivă a Divinității, dorul poate descoperi mistere nebănuite, provocând adorație și prosternare; tocmai de aceea, fiind esențial legat de firea noastră, el rămâne și un liant concret al membrilor comunității creștine (în mijlocul căreia poetul își asumă statutul de îndrumător): „**Cu cei atât de mult doriți** / stăm iar, cântându-Ți fericiți, / tot ce-am cerut ne-ai împlinit – / în veci să fii slăvit!” (CCm 197, *Slăvit să fii*), uniți ferm prin implicarea necesară în a le sluji cu bucurie lui Dumnezeu și semenilor.

*

După cum se observă, accepțiile adjectivului de proveniență participială *dorit* în structuri meditative sau cu rol de adresare, selectate din volumul dorzian *Cântarea Cântărilor mele*, se înscriu pe coordonatele semantice inițiale, bine-cunoscute și înregistrate în dicționarele explicative, însumând diferite aspecte ale polivalenței și complexității dorului prin sinonimie cu nostalgia, iubirea, durerea, aspirația, melancolia profundă etc. și în asocieri expresive cu substantivul *dor*, cu verbul *a dori* – uneori, cu

¹⁵ Nichifor Crainic, *op. cit.*, p. 242-243.

regim prepozițional mai puțin obișnuit – ori cu substantive, adjective sau participii din aceeași sferă.

Paleta cea mai bogată de nuanțe semantice este ilustrată de poeziile destinate relației eului auctorial cu Hristos, ceea ce implică fără echivoc acest sentiment puternic, unic, profund, privit sub diversele sale fațete, prin intermediul unor imagini bazate pe asocieri metaforice cu valoare de simbol, pe structuri hiperbolice, pe comparații explicite ori subînțelese. Ca atare, dorul se traduce prin acea „dorință de dragoste întruchipată în ființa care constituie obiectul iubirii”¹⁶ (în cazul de față, Mirele Iisus), dar nu ca eros (în sensul firesc al termenului), ci ca iubire idealizată și înnobilată, în latura sa cea mai elevată¹⁷, generată și intensificată de melancolia absenței Lui, reverberată de distanța ce-l separă pe îndrăgostit (încă trăitor în condiția telurică), atras de Cel pe Care-L dorește alături pentru totdeauna.

Peste aceste ecouri ale emoției poetice convertite în ritmuri interioare, ce conduc la conștientizarea acută a efemerității, planează dorul „mai presus de fire” al poetului, care nu se traduce exclusiv prin gândul pătrunzător de a se stinge din lume, ci presupune cufundarea în desfătarea eternă, asigurată de prezența Divinității – aici și Dincolo. Dorul e punctul genezei și capătul existenței, energia care atrage permanent omul în viață, dar îl călăuzește spre dimensiunea veșniciei; în consecință, „nostalgia paradisului nu mai e dorul de casă sau dorul de țară din această lume, ci dorul de patria cerească a spiritului nemuritor”¹⁸, năzuința de a învinge distanța „de la imperfecțiune la perfecțiune și de la moarte la nemurire.”¹⁹.

Surse:

CApoc = DORZ, Traian, *Cântările Apocalipsei*, Sibiu, Editura „Cartea de Aur”, 1945.

CCm = DORZ, Traian, *Cântarea Cântărilor mele*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2007.

DORZ, Traian, *Din cele mai frumoase poezii – la a 70-a aniversare* (ediție completată), Simeria, Editura „Traian Dorz”, 2004.

DORZ, Traian, *Hristos – mărturia mea*, ediția a II-a, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2005.

DORZ, Traian, *Prietenul tinereții mele*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2009.

¹⁶ I. Coteanu, *Dorul, personaj de mit?*, în *Semantică și semiotică*, sub redacția acad. I. Coteanu și prof. dr. Lucia Wald, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 237.

¹⁷ Vezi Ivan Evseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Timișoara, Editura „Învierea”, 2007, p. 176, s.v. *dorul*.

¹⁸ Nichifor Crainic, *op. cit.*, p. 244.

¹⁹ Idem, *ibidem*, p. 250.

Bibliografie:

- BLAGA, Lucian, *Trilogia culturii*, București, Editura Humanitas, 2011.
- COTEANU, I., *Dorul, personaj de mit?*, în *Semantică și semiotică*, sub redacția acad. I. Coteanu și prof. dr. Lucia Wald, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 235-239.
- CRAINIC, Nichifor, *Nostalgia paradisului*. Ediție cu un studiu introductiv de Dumitru Stăniloae. Postfață și note de Magda Ursache și Petru Ursache. Fișă bibliografică de Alexandru Cojan, Iași, Editura Moldova, 1994.
- DUMITRANA, Titiana, *Teme biblice reflectate în literatură*, Timișoara, Editura World Teach, 2009.
- EVSEEV, Ivan, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Timișoara, Editura „Înviearea”, 2007.
- EVSEEV, Ivan, *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste și ceremonialul de nuntă*, Timișoara, Editura Facla, 1987.
- IONIȚĂ, Puiu, *Poezie mistică românească*, Iași, Institutul European, 2014.
- KOVALEVSKY, Ioan, *Fericiții nebuni pentru Hristos*. În românește de Boris Buzilă, [f.l.], Editura Anastasia, 1997.
- STĂNILOAE, Dumitru, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, București, Editura Elion, 2001.

**Meanings of the participle *dorit* in the volume *Cântarea Cântărilor mele*,
by Traian Dorz
(Abstract)**

The current paper's objective is to take into consideration the meanings of the participle *dorit*, as illustrated in the collection *Cântarea Cântărilor mele*, by Traian Dorz – a Romanian contemporary poet, unfortunately less studied, author of thousands of mystical poems and volumes of memoirs and religious meditation. In this “book of love poems”, dedicated to the intimate (and unique) communion with God, of the soul bound to the immortal absolute, *dorul* (the feeling of missing someone) – symbolical term and also a complex feeling, state of mind, prototype metaphor of Romanian life – implies several aspects, seen at maximum intensity: missing Divinity (and Eternity) otherness, individuality, the creator of durable artistic pieces of art, missing the eternal union (in biblical interpretation) between Jesus – the groom and the church – as the bride etc. Except for the simple illustration of such perspectives, the meanings of the participle *dorit* in the above-mentioned collection of poems highlight the feelings and the emotions of the auctorial voice, always looking for knowledge and always wanting to know more, fact which is revealed in several fragments taken from poetical beliefs, which forward the idea that love is the fundamental principle of the world, the primordial element of Here and Beyond.

Key-words: “*dorit*”, *Lexicology, Semantics, Stylistics, mystical-religious poetry*